

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКЕ ОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ

РЕКОМЕНДАЦІЇ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ

07.04.2016

м Херсон

№ 2/41-рк/к

ПАТ «ЕК «Херсонобленерго»
вул. Пестеля, 5, м. Херсон, 73000

Про вжиття заходів щодо усунення
причин та умов вчинення дій,
що мають ознаки порушення законодавства
про захист економічної конкуренції

Адміністративна колегія Херсонського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України (далі – Відділення), розглянувши заяву Міського комунального підприємства «Виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства м. Херсона» (надалі – МКП «ВУВКГ м. Херсона») від 17.03.2016 № 01/03-08/980 (вх. від 18.03.2016 № 2-27/26) щодо нав'язування Публічним акціонерним товариством «Енергопостачальна компанія «Херсонобленерго» (код ЄДРПОУ – 05396638) (надалі – ПАТ «ЕК «Херсонобленерго») споживачам послуг електропостачання, платних послуг, які не передбачені чинними нормативно-правовими актами України, встановила наступне.

ПАТ «ЕК «Херсонобленерго» здійснює свою діяльність на підставі Статуту та ліцензій, зокрема:

- ліцензії від 13.05.2011 серії АГ № 500320 – на передачу електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами, виданою Національною комісією регулювання електроенергетики України (НКРЕ).
- ліцензії від 13.05.2011 серії АГ № 500321 – на постачання електричної енергії за регульованим тарифом, виданою Національною комісією регулювання електроенергетики України (НКРЕ).

За результатами дослідження, здійсненого відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 01.04.2002 № 317/6605, з метою з'ясування підстав для визнання монопольного становища ПАТ «ЕК «Херсонобленерго» відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції», встановлено таке.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про природні монополії» від 20.04.2000 № 1682-III (зі змінами) (надалі – Закон), природна монополія – стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції, внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути змінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги).

Згідно із статтею 5 цього Закону, розподіл електричної енергії (передача електричної енергії місцевими (локальними) електромережами) відноситься до сфери діяльності суб'єктів природної монополії.

Статтею 1 Закону України «Про електроенергетику» визначено, що електропередавальна організація – суб'єкт господарювання, який здійснює підприємницьку діяльність з передачі електричної енергії відповідно до ліцензії.

Відповідно до абзацу 27 підпункту 1.2 пункту 1 Правил користування електричною енергією, затвердженими постановою НКРЕ від 31.07.1996 № 28, зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 02.08.1996 № 417/1442 (із змінами) (надалі – ПКЕЕ), електропередавальна організація - суб'єкт господарювання, який отримав ліцензії НКРЕ на право здійснення підприємницької діяльності з передачі електричної енергії магістральними та міждержавними електричними мережами або який отримав ліцензію НКРЕ на право здійснення підприємницької діяльності з постачання електричної енергії за регульованим тарифом, що здійснює свою діяльність на закріпленій території.

Тобто, ПАТ «ЕК «Херсонобленерго» згідно з ліцензійними умовами, визначеними НКРЕ, є підприємством, яке передає електричну енергію місцевими (локальними) електричними мережами та є постачальником електричної енергії за регульованим тарифом на території Херсонської області.

Часовими межами ринку визначено період з 2013 року по теперішній час - проміжок часу, протягом якого залишались незмінені структура ринку, співвідношення попиту та пропозицій на ньому.

Отже, ПАТ «ЕК «Херсонобленерго» займає монопольне (домінуюче) становище на ринку постачання електричної енергії за регульованим тарифом у територіальних (географічних) межах Херсонської області, де розташовані діючі місцеві (локальні) мережі ПАТ «ЕК «Херсонобленерго», з часткою 100 відсотків.

МКП «ВУВКГ м. Херсона» у своїй заяві зазначає, що протягом 2013 – 2015 років при розпломбуванні засобів обліку з подальшим їх опломбуванням, а також під час заміни засобів обліку на нові, які пройшли метрологічну перевірку, ПАТ «ЕК «Херсонобленерго» нав'язувало таку послугу, як позачергова технічна перевірка та вимагало оплати зазначеної послуги. При цьому, у своїй заяві МКП «ВУВКГ м. Херсона» зазначає, що зазначене не відповідає дійсності і МКП «ВУВКГ м. Херсон» жодного разу не було ініціатором проведення позачергової технічної перевірки.

Взаємовідносини між споживачами та підприємствами, які надають послуги із постачання електричної енергії регулюються Законом України «Про електроенергетику», Правилами користування електричною енергією, затвердженими постановою НКРЕ 31.07.1996 № 28 (надалі – ПКЕЕ), та іншими чинними нормативно – правовими актами України.

Відповідно до пункту 3.6. ПКЕЕ, підключення електроустановки споживача, яка не забезпечена розрахунковими засобами (засобом) обліку електричної енергії, забороняється, за винятком випадків, передбачених розділом 6 цих Правил.

Отже, за загальними правилами, споживання електричної енергії без належного обліку її обсягів за допомогою засобів обліку не допускається, крім виключних випадків.

Згідно із пунктом 3.7. ПКЕЕ, для розрахункового обліку електричної енергії мають використовуватися засоби обліку, які пройшли перевірку і відповідають вимогам Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність» та іншим нормативно-правовим актам, що містять вимоги до таких засобів вимірювальної техніки.

Відповідно до пункту 3.24. ПКЕЕ, планова перевірка розрахункових засобів обліку має здійснюватись за рахунок власників цих засобів обліку в терміни, встановлені нормативними документами центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері технічного регулювання відповідно до договору.

Пунктами 3.31., 3.32. ПКЕЕ передбачено, що розрахунковий засіб обліку електричної енергії має бути опломбований на кріпленні кожуха лічильника пломбою з тавром центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері технічного регулювання, а на затискній кришці - пломбою електропередавальної організації.

Пломби з тавром електропередавальної організації мають бути встановлені також на пристроях, що закривають первинні і вторинні кола живлення засобу обліку, приводи і кнопки управління комутаційних апаратів та кришки автоматів, встановлених у цих колах, двері комірок трансформаторів напруги, кришки на зборках і колодках затискачів, випробувальних блоках, лінії зв'язку автоматизованих систем обліку та всі інші пристрої і місця, що унеможливають доступ до струмоведучих частин схеми обліку.

При пломбуванні та/або встановленні індикаторів та приладів обліку з вмонтованими індикаторами оформляється акт про пломбування та встановлення індикаторів.

В акті про пломбування та встановлення індикаторів мають бути зазначені: місце встановлення кожної пломби та/або індикаторів, сторона, яка їх встановила, сторона, відповідальна за збереження і цілісність розрахункових засобів обліку електричної енергії та пломб і індикаторів на них.

Акт про пломбування та встановлення індикаторів підписується керівниками або уповноваженими особами сторін, які брали участь у пломбуванні приладу обліку.

Згідно із пунктом 3.33. ПКЕЕ, електропередавальна організація (постачальник електричної енергії за регульованим тарифом) не рідше одного разу на шість місяців має здійснювати контрольний огляд засобу обліку.

Технічна перевірка здійснюється електропередавальною організацією (постачальником електричної енергії за регульованим тарифом) не рідше одного разу на три роки.

Роботи з контрольного огляду засобу обліку та технічної перевірки розрахункових засобів обліку електричної енергії проводяться у присутності уповноважених представників споживача, а в разі, якщо споживач купує електричну енергію у постачальника електричної енергії за нерегульованим тарифом - додатково в присутності представників постачальника за нерегульованим тарифом та оформляються актом про проведені роботи із зазначенням в акті прізвища уповноваженого представника електропередавальної організації, який проводив роботи, та номери його службового посвідчення, підстави проведення технічної перевірки або контрольного огляду засобу обліку та детального опису результатів обстеження.

Відповідно до п. 3.28 ПКЕЕ, споживач або постачальник електричної енергії має право звернутись до територіальних органів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері технічного регулювання або акредитованих метрологічних служб з метою позачергової повірки засобів обліку, а також до електропередавальної організації (оператора даних комерційного обліку) для позачергової технічної перевірки та/або перевірки програмування засобів обліку, схем їх підключення, правильності роботи, ремонту, заміни або експертизи.

У разі проведення позачергової технічної перевірки, перевірки програмування перевірки правильності роботи, ремонту, заміни або експертизи засобу обліку вартість робіт оплачується суб'єктом господарювання, за ініціативою якого проводилась позачергова технічна перевірка, перевірка програмування, перевірка схем підключення засобу обліку та/або правильності його роботи, ремонт, заміна або експертиза, - у разі, якщо порушень у роботі розрахункових засобів обліку та схем їх підключення за результатами перевірки не виявлено.

Відповідно до пункту 3.34 ПКЕЕ, будь-які роботи, пов'язані з порушенням або зміною схеми розрахункового обліку електричної енергії, заміною типу розрахункового засобу обліку електричної енергії, проводяться за погодженням з електропередавальною організацією (постачальником електричної енергії) у присутності представників заінтересованих сторін та оформляються актом.

Роботи з розпломбування, випробування, вимірювання, зміни схеми розрахункового обліку, заміни типу розрахункового обліку електричної енергії без оформлення акта в присутності уповноважених осіб споживача та електропередавальної організації (постачальника електричної енергії) не допускаються.

Отже, нормами ПКЕЕ розмежується повірка засобів обліку, як встановлення придатності засобів вимірювальної техніки, на які поширюється державний метрологічний нагляд, до застосування, на підставі результату контролю їх метрологічних характеристик та технічну перевірку, як виконання комплексу робіт з метою визначення відповідності стану засобу обліку електричної енергії та схеми його підключення, а також відповідності стану електропроводки та електроустановок від межі балансової належності до точки обліку нормативно-технічним документам.

Враховуючи викладене, чинними нормативно-правовими актами України не передбачено як обов'язок споживача проводити технічну перевірку схеми обліку під час повірки приладу обліку так і право енергопостачальної організації вимагати від споживача проведення технічної перевірки або зміни схеми обліку як обов'язкової умови для опломбування схеми обліку.

Дослідженням встановлено, що МКП «ВУВКГ м. Херсона» листом від 27.12.2013 № 01-04-11/2738 звернулось до ПАТ «ЕК «Херсонобленерго» із заявою про направлення інспектора для заміни засобу обліку електричної енергії на свердловині ЦТП-42. Під час здійснення робіт із заміни засобу обліку інспектором ПАТ «ЕК «Херсонобленерго» було здійснено дві позачергові технічні перевірки (приладу обліку, який знімався та приладу обліку, який встановлювався). При цьому були складені два акти технічної перевірки приладів обліку від 27.12.2013 № 143437 та № 143438, в яких зазначено, що порушень у роботі засобів обліку та схем їх підключення не виявлено.

Після закінчення робіт по заміні розрахункового засобу обліку, ПАТ «ЕК «Херсонобленерго» направило на адресу МКП «ВУВКГ м. Херсона» рахунок від 10.01.2014 № 76177 на загальну суму 338,34 грн., у якому окрім вартості робіт із розпломбування засобу обліку, його опломбування та складання акту про опломбування, включена також вартість позачергової технічної перевірки правильності роботи трифазного засобу обліку. МКП «ВУВКГ м. Херсона» сплатив кошти за позачергову технічну перевірку, відповідно до рахунку від 10.01.2014 № 76177.

У вересні 2015 року ПАТ «ЕК «Херсонобленерго» звернулось до суду з позовною заявою щодо зобов'язання МКП «ВУВКГ м. Херсона» укласти договір від 24.07.2015 № 1020396 про проведення технічної перевірки та опломбування приладу обліку електричної енергії.

Постановою Вищого господарського суду України від 01.03.2016 у справі № 923/1491/15 відмовлено ПАТ «ЕК «Херсонобленерго» у задоволенні його позову та було визнано дії ПАТ «ЕК «Херсонобленерго» такими, що не відповідають вимогам чинних законодавчих та нормативно-правових актів України.

Таким чином, дії ПАТ «ЕК «Херсонобленерго» у вигляді нав'язування споживачам, в тому числі МКП «ВУВКГ м. Херсона, які не були ініціаторами здійснення позачергової технічної перевірки засобів обліку електричної енергії, платної послуги – позачергової технічної перевірки засобів обліку, можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів.

Зазначене було б неможливим за умов існування конкуренції на ринку. За наявності альтернативи споживач мав би можливість відмовитись від послуг ПАТ «ЕК «Херсонобленерго» та обрав би іншого виконавця, який діяв би в межах та на підставі чинного законодавства України.

ПАТ «ЕК «Херсонобленерго», займаючи монопольне становище на ринку постачання електричної енергії за регульованим тарифом, має здійснювати свою господарську діяльність з дотриманням вимог законодавства про захист економічної конкуренції, які регламентують економічну поведінку монополістів на відповідному ринку.

Відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження

конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції» визначено, що зловживання монопольним становищем є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції.

Таким чином, дії ПАТ «ЕК «Херсонобленерго» у вигляді нав'язування споживачам, в тому числі МКП «ВУВКГ м. Херсона, які не були ініціаторами здійснення позачергової технічної перевірки засобів обліку електричної енергії, платної послуги – позачергової технічної перевірки засобів обліку, мають ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50, частиною 1 статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним становищем на ринку, що може призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Згідно з частиною четвертою статті 4 Закону України «Про захист економічної конкуренції» державний контроль за додержанням законодавства про захист економічної конкуренції, захист інтересів суб'єктів господарювання та споживачів від його порушень здійснюються органами Антимонопольного комітету України.

Враховуючи зазначене, керуючись статтею 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», адміністративна колегія Херсонського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України,

РЕКОМЕНДУЄ:

1. ПАТ «ЕК «Херсонобленерго» (код ЄДРПОУ 05396638) вжити повних і вичерпних заходів щодо усунення причин та умов вчинення вищезазначених дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, шляхом припинення нав'язування платної послуги – позачергова технічна перевірка засобів обліку електричної енергії споживачам, в тому числі МКП «ВУВКГ м. Херсона», які не були ініціаторами позачергової технічної перевірки цих засобів обліку.

2. Про результати розгляду рекомендацій та вжиті заходи повідомити територіальне відділення в десятиденний строк з дня їх отримання з наданням копій відповідних документів.

Адреса для надання відповіді: **м. Херсон, пр-т Ушакова, 47, 73003; e-mail: khs@amcu.gov.ua; факс: (0552) 31-60-29, 49-82-01.**

Відповідно до частини другої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», рекомендації органів Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду особами, яким вони надані.

Згідно з частиною третьою статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», за умов виконання положень рекомендацій у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито необхідних заходів для усунення наслідків порушення, провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції не розпочинається.

В.о. голови територіального відділення -
В.о. голови адміністративної колегії

Н.М.Бережанська